

1. maj – Praznik dela

NAŠE DELO

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI LIKO VRHNIKA

LETO XVIII

ŠTEVILKA 1

APRIL 1983

*Ob prvem maju, prazniku dela vsem
članom kolektiva iskreno čestitamo*

*družbenopolitične organizacije
samoupravi organi
vodstva Lika*

2000060 17

Izvozne možnosti v letu 1983

Sedanji gospodarski trenutek od vseh naših delavnih organizacij, še posebej pa od obstoječih in potencialnih izvoznikov, da vložijo vse napore v nadaljne povčanje izvoza in s tem prispevajo svoj delež k našim stabilizacijskim naporom. Čeravno naša delovna organizacija z letnim izvozom, okrog 10 milij. US\$ (v celoti na konvertibilno področje) ne sodi med največje izvoznike, pa dosegamo zelo ugodno pokrivanje uvoza z izvozom, ki znaša štirikrat več kot uvoz. Dosedanji rezultati nas torej obvezujejo, da naše dosežke na zunanjetrgovinskem področju še nadalje obdržimo vsaj na doseženi ravni in jih v okviru realnih možnosti še izboljšamo.

Doseženi izvozni rezultati naše delovne organizacije v prvih mesecih letošnjega leta, se bistveno ne razlikujejo od dosežkov v istem obdobju preteklega leta. Izvoz TOZD Tovarna stolov, ki zavzema najpomembnejši in pretežen del v našem izvozu, je sicer nekaj nižji kot lani, vendar v okviru planskih previdevanj. Zato pa je bistveno večji izvoz TOZD Tovarna vrat, pa tudi TOZD Primarna predelava iz-

važa v okviru predvidenim s planom. V celoti celo presegamo zadane in planske naloge, ki so bile postavljene na nivoju lanskoltnih izvoznih dosežkov. V neugodnih razmerah na svetovnem trgu pohištva smo tak izvoz lahko dosegli le ob polni angažiranosti in vzajemnem sodelovanju vseh zainteresiranih temeljnih organizacij in služb. V prvi vrsti smo se uspeli obdržati na trgu, ob dejansko nespremenjenih cenah, predvsem s prilagajanjem naše ponudbe z novimi in kvalitetnejšimi izdelki, katerih število se je v TOZD Tovarna stolov povečalo za preko 50%. Ostali dve temeljni organizaciji sta prav tako razširili svojo ponudbo v izvoz, TOZD Tovarna vrat s širšim izborom vratnih kril in TOZD Primarna predelava z izdelki višje stopnje obdelave (struženi elementi). Tako razširjen proizvodni asortiman je zahteval tudi mnogo večje napore za realizacijo doseženih rezultatov, kar se bo v določeni meri odražalo tudi na večjih proizvodnih stroških. Vsi dosedanji naporji narejeni v tej smeri, bodo obrodili še boljše rezultate v prihodnjem obdobju, ko lahko realno pričakujemo izboljšanje splošnih tržnih razmer in s

tem tudi večje povpraševanje kupcev po naših izdelkih.

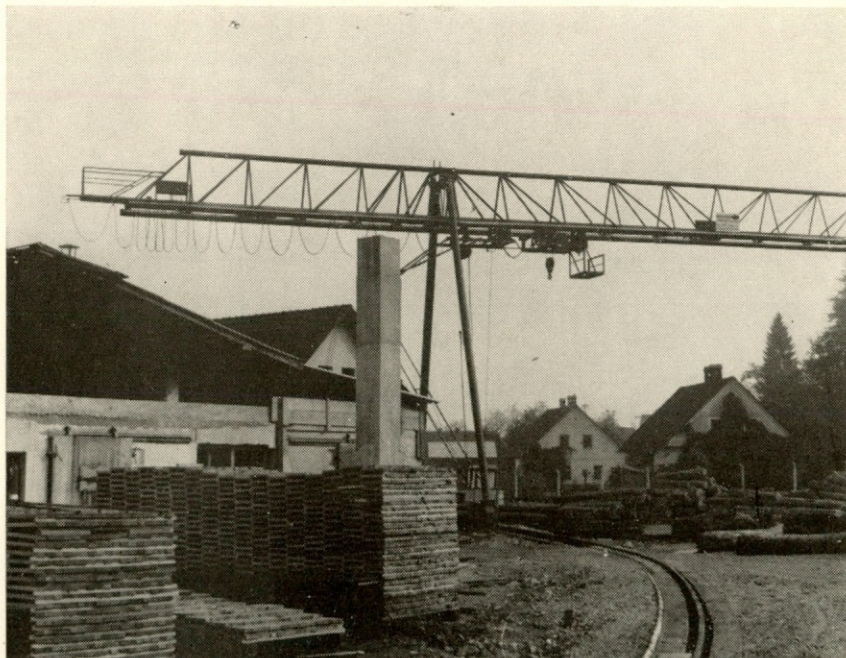
Sedanja predvidevanja so namreč v primerjavi z letom nazaj v mnogočem drugačna. Če smo v lanskem aprilu z vso negotovostjo pričakovali kako globok bo padec povpraševanja, ki se je začel kazati že konec predhodnega leta, pa letošnje napovedi kažejo perspektivno v smeri oživljanja trga in nekoliko bolj stabilnih tržnih razmer. Čeprav o dolgoročnih možnostih nikakor ne moremo trditi, da so ugodne, saj so tudi za našo panogo v veliki meri odvisne od splošnih gospodarskih in političnih razmer v svetu, pa so zaenkrat že omenjene kratkoročne napovedi dovolj realne. V takih razmerah bomo lažje in ugodneje izkoristili vse naše proizvodne kapacitete v posameznih temeljnih organizacijah, do konca leta v kolikor ne bi prišlo do bistveno negativnih premikov, najmanj izpolnili zahtevane planske cilje. Realne možnosti za to vsekakor obstajajo. TOZD Tovarna vrat v kratkem pričakuje povečanje izvoza z razširitvijo plasmaja na podboje. TOZD Tovarna stolov pa bo z modernizacijo proizvodnje masivnih miz in razširitvijo tega programa na nove vrste lesa, vzpostavila osnovo za nadaljnje povečanje izvoza.

Andrej Krašovec

Potek investicije na Verdu

V investicijskem vlaganju izgradnje II. faze Tovarne stolov — modernizacija in povečanje proizvodnje masivnega pohištva, so zajeta

vlaganja treh TOZD: Servisi-energetika, Primarna predelava in Tovarna stolov, ki je nosilec investicije.

Kjer so nekoč ležali hlodi, že deset let obratuje stolarna

Pripravljalna dela so bila začeta v lanskem letu septembra meseca, izvajalska gradbena in instalacijska dela pa v oktobru. Izvajalec teh del je SCT Ljubljana, s pogodbenim rokom končanja 1. VII. 1983, v pogodbeni vrednosti 85.500.000,00 din. Da si osvežimo spomin ponovimo, da je celotna predračunska vrednost vlaganj 255.530.000,00 din, da je razdeljena na štiri etape, ter da je načrtovani zaključek v zadnjem četrtletju letošnjega leta. V teku je sklepanje pogodb o dobavi opreme v okviru načrtovane tretje etape. Skupna vrednost sklenjenih pogodb dosega 197.310.368,05 din, obračunska vrednost do sedaj opravljenih del in dobav pa 60.041.504,05 din, s tem da po aprilskih obračunih pričakujemo znatno povečanje obračunskega zneska. K ugodnemu poteku del so znatno prispevale ugodne zimske razmere, tako da so opravljena gradbena dela omogočila začetek izvajanja instalacijskih del in montažo opreme. Gradbena dela so v zaključnih fazah, razen zunanje ureditve... Decimirnica je zgrajena s položenim tlakom, tako da se v njej montirajo instalacije in odsevalna oprema. Končujejo se tudi gradbena dela na poslovnem aneksu z zakloniščem, gradi se požarni zid ob skladišču vnetljivih tekočin ter lovilci olja in žagovine. Končana je gradbena adaptacija kotlov-

nice, kjer so sedaj v teku montažna dela na kotlu. Postavljen je dimnik, silos in montirane filtrske naprave odsesovalnih sistemov decimirnice ter stolarne. Tudi v kompresorski postaji je opravljena večina gradbenih adaptacij. V stolarni gredo h kraju gradbena, tesarska in krovna dela na obravnavanem delu proizvodnih površin (cca 2000 m²), hkrati pa potekajo tudi instalacijska dela. Tu so bili izvedeni veliki posegi v zahtevah protipožarne zaščite sten, stropa in vidnih jeklenih nosilcev. V teku je tudi montaža jeklene konstrukcije pred-sušilnice. Skratka dela so v polnem teku: proizvajalcev je veliko, prostorska stiska prav tako in je potrebno veliko potrpežljivost, razumevanja in sodelovanja med izvajalci ter proizvodnjo na usklajevanju aktivnosti. Smo pa v fazi, ki dovoljuje realen optimizem za doseg načrtovanih ciljev končanja in ko lahko pričakujemo, da tudi pomanjkanje raznih materialov ne bo več povzročalo večjih zastojev. Pomanjkanje materialov je prisot-

no tudi pri teh delih in to navidez malo pomembnih (barve) do nena-domestljivih (kritina), ter določenih delov opreme.

V okviru izvrševanja investicijskih del ima velik delež tudi naša TOZD Servisi-energetika in temu ustrezen vpliv na aktiviranje investicije. Nič manjša pa seveda ne sme biti prizadevnost obeh proizvodnih TOZD v organizaciji priprav začetka proizvodnje v novih prostorih skupaj z nosilci ostalih poslovnih funkcij v delovni organizaciji, da bomo skupno čim hitreje dosegli z investicijo načrtovane učinke.

Ti so v letu polnega obratovanja po investiciji, v povečanju skupnega deviznega prihodka Primarne predelave in Tovarne stolov za 30 % glede na bazno leto 1981 (od 9.455.354 USA dol. na 12.274.494 dol.), oziroma izraženo v norma urah povečanja proizvodnje, za 24 %, h kateremu prispeva 70 % delež pokrivanja povečanja produktivnosti, 30 % delež za novo zaposlovanje.

Plestenjak ing. Dušan

loti pokriti iz domačega področja. Zato se pojavljajo največji problemi okrog nabave bukove surovine (hlodi, žagan les in decimirani elementi), saj so letne potrebe TOZD Tovarna stolov okoli 13.000 m³ bukovih decimiranih elementov oziroma 25.000 m³ žaganega lesa ali 38.000 m³ bukovih hlobov. Iz našega področja (Gozdno gospodarstvo Ljubljana) pa dobimo od te potrebne količine samo približno 5 % surovin oziroma okoli 1.500 m³ bukovih hlobov letno. Vse druge količine bukove surovine in polproizvodov pa moramo dobaviti izven našega območja v sami Sloveniji oziroma iz drugih republik.

Splošno je znano, da je slovenska lesnopredelovalna industrija predimenzionirana glede na lastne vire surovin, zato je položaj na trgu še toliko težji. V ostalih republikah, predvsem v Bosni in Hercegovini, pa se je v zadnjih letih lesna finalna industrija zelo razvila, saj je bilo zgrajenih veliko polnoma novih tovarn, ostali del surovine (hlodi, žagan les) pa so prisiljeni izvoziti v bitki za devize, ker imajo do tujine velike finančne obveznosti za njihovo uvoženo strojno opremo in tehnologijo.

Poleg težav z bukovim lesom, so se dodatno pojavile še težave z nabavo egzotičnih lesov (hlodi, žagan les, furnir), zaradi omejevanja uvoza v sedanjih zoženih pogojih gospodarjenja. Iz materialnih potreb TOZD TOVARNA VRAT je razvidno, da potrebuje letno za svojo redno proizvodnjo cca 1.500 m³ žaganga lesa egzot in cca 300.000 m² furnirja raznih egzotičnih vrst, kar bo zelo težko dobiti na tržišču. Zato bo potrebno posvetiti čimveč pozornosti v iskanju substitutov iz domačih vrst lesa, predvsem za proizvodnjo vhodnih in garažnih vrat.

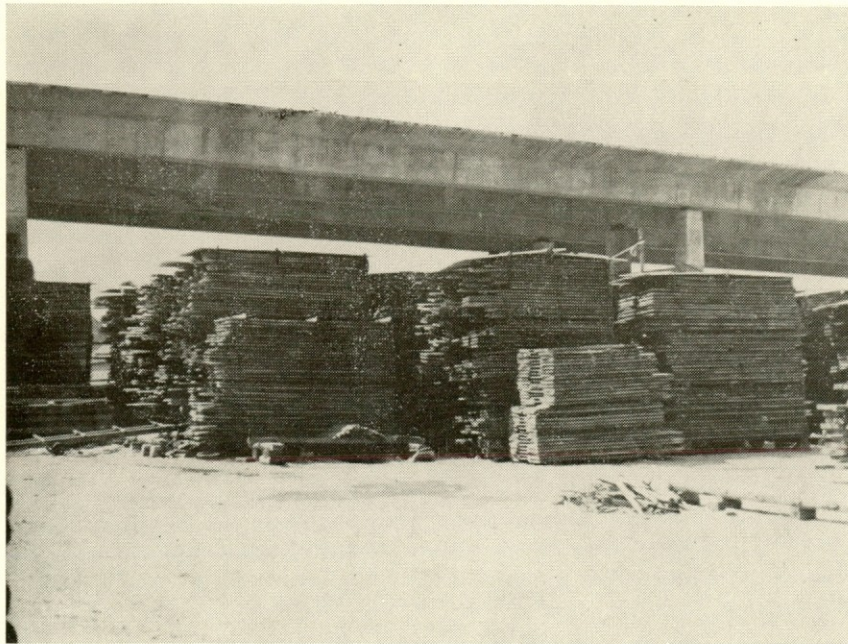
Iz zgoraj navedenih problemov je razvidno, da bo potrebno v bodoče na področju nabave voditi zelo kreativno politiko nabave, da bodo lahko proizvodne temeljne organizacije nemoteno poslovale. Prizadevati si bo treba, da bodo odnosi z obstoječimi dobavitelji korektni in čim trajnejši ter poskušati čimbolj razširiti krog dobaviteljev. Več pozornosti bo treba posvetiti raziskavi in obdelavi tržišča predvsem na področju Bosne in Hercegovine ter Črne Gore.

Poleg že omenjenega bo treba tudi aktivno delati na področju politike cen in kvalitete, politiki izbire prodajnih poti, zaloga itd. In ne nazadnje se bo treba več angažirati na področju združevanja sredstev in dela z organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s primarno predelavo surovin ter vzpostavljati z njimi ustrezne dohodkovne odnose.

Le na osnovi teh aktivnosti si lahko zgradimo učinkovito dolgoročno strategijo nabavne politike.

Fortuna Daniel, dipl. oec.

Problematika nabave

Dobro gospodarjenje z lesom se odraža tudi v boljšem dohodku

PROBLEMATIKA NABAVE SUROVIN IN POLPROIZVODOV

V zadnjem času se srečujemo z vse večjo problematiko nabave surovin in polproizvodov. K temu so pripomogli razni tržni dejavniki, kot na primer zapiranje tržišča znotraj »enotnega«¹ jugoslovanskega trga, večje povpraševanje od ponudbe, kar bistveno pospešuje rast cen in prav tako tudi izvoz lesne surovine

(hlodi, žagan les) za »vsako«² ceno, čemur je pripomogla sedanja težka gospodarska situacija.

Naša delovna organizacija se nahaja na zelo neprikladni lokaciji glede lesnega surovinskega zaledja. Po teritorialni strukturi dobave imamo med lesnoindustrijski OZD v Sloveniji najmanjši delež bukovega lesa, dobavljenega iz domačega področja, medtem ko smo z lesom iglavcev (smreka, jelka) skoraj v ce-

UNILES UNILES UNILES UNILES UNILES UNILES UNILES

Trgovina s pohištvom v svetu

Aktivnejše vključevanje v mednarodne trgovinske tokove je trajna in osnovna razvojna naloga proizvajalcev, ki sodijo v SOZD UNILES. Da bi analizirali realne okvire v katerih je moč pričakovati naš nadaljnji prodor na svetovni trg pohištva, smo se odločili podati nekaj primerjalnih informacij o svetovni trgovini s pohištvom v obdobju od leta 1975 do leta 1980 ter našem deležu v njej.

Dominacija Italije in ZR Nemčije v svetovnem izvozu pohištva je osnovno obeležje svetovnega trga pohištva v obdobju zadnjih desetih let. Delež teh dveh dežel v celotnem svetovnem izvozu je namreč v letu 1975 znašal kar 35 %. Zahvaljujoč predvsem izrazito dinamičnemu prodoru italijanskih proizvajalcev pohištva na svetovno tržišče pa je bil omenjeni delež do konca leta 1980 povečan na 42 %. V letu 1980 je bila Italija tudi največji svetovni izvoznik pohištva. Razkorak med

Italijo in ZR Nemčijo ter ostalimi pomembnejšimi izvozniki pohištva (tabela št. 1) pa je že velik. Tako je v letu 1980 vrednost izvoza pohištva Belgije (7 % celotnega svetovnega izvoza), ki je bila v tem letu tretji največji izvoznik, za več kot trikrat zaostajal za vrednostjo izvoza Italije ali ZR Nemčije.

V skupino pomembnejših izvoznikov pohištva brez dvoma sodi tudi Jugoslavija, saj je v letu 1980 ustvarila 3,27 % svetovnega izvoza, po njegovi vrednosti pa predstavlja desetega največjega izvoznika pohištva. Kljub temu, da je vrednost jugoslovanskega izvoza v obdobju 1975—1980 kontinuirano naraščala, je bila rast jugoslovanskega izvoza počasnejša kakor rast svetovne trgovine s pohištvom. To se je odrazilo na upadanju deleža jugoslovanskega izvoza v celotnem izvozu (v letih 1977, 78, 79.). Vendar je omenjeni delež, zahvaljujoč dobrim rezultatom v letu 1980, ponovno povzpел na nivo iz leta 1976. Podob-

nim tendencam je bil podvržen tudi izvoz slovenskega pohištva.

Uvoz pohištva je po drugi strani skoncentriran predvsem na štiri najpomembnejše uvoznike: ZR Nemčijo, Francijo, ZDA in Nizozemsko, saj na omenjene dežele v letu 1980 odpade kar 47 % svetovnega uvoza pohištva. Te dežele so istočasno tudi pomembnejši izvozniki pohištva, kar jasno odraža odprtost njihovih tržišč tuji konkurenci.

Iz tabel št. 1 in 2 je razvidno, da (z izjemo Italije) najpomembnejši svetovni izvozniki pohištva (ZR Nemčija, Belgija, Francija, ZDA, Švedska, Nizozemska) istočasno sodijo v skupino desetih največjih svetovnih uvoznikov pohištva. Temu dejstvu gre tudi pripisati podatek, da je Jugoslavija v letu 1980 ustvarila neto devizni priliv izvoza pohištva' adekvaten neto prilivu ZRN, katera je v tem letu ustvarila šestkrat večji izvoz. O zaprtosti jugoslovanskega tržišča govori tudi podatek, da smo v letu 1980 uvozili le 0,12 % celotnega svetovnega uvoza, kar predstavlja, v primerjavi z ostalimi pomembnejšimi svetovnimi proizvajalci in izvozniki pohištva v svetu, izrazito nesorazmerje med izvozom in uvozom pohištva.

Jugoslovanski delež izvoza pohištva v celotnem izvozu nacionalnega gospodarstva je v primerjavi z drugimi evropskimi deželami daleč nadpovprečen, kar sicer po eni strani odraža relativno razvitost pohištvene industrije v okvirih nacionalne industrije, po drugi strani pa je zaradi narave proizvodnje (delovna intenzivna industrijska dejavnost), rezultat relativno skromne industrij-

Tabela št. 1:

IZVOZ POHIŠTVA PO DRŽAVAH V OBDOBJU 1975 — 1980
(rangirano po absolutnih vrednostih izvoza v letu 1980)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
	v mio US \$					
1. Italija	481,6	676,6	961,4	1.379,3	1.974,2	2.179,6
2. ZR Nemčija	853,2	1.069,5	1.317,7	1.659,9	1.916,5	2.047,8
3. Belgija	396,8	447,0	489,4	569,0	622,0	725,4
4. Francija	240,7	258,9	345,8	430,0	541,5	650,2
5. Velika Britanija	218,0	255,4	368,1	450,2	491,7	556,3
6. ZDA	176,6	244,8	260,0	351,3	388,4	527,5
7. Švedska	206,5	233,3	268,0	321,3	422,0	510,1
8. Danska	171,3	200,7	230,1	291,4	348,1	437,3
9. Nizozemska	180,8	207,7	235,9	270,0	313,5	346,7
10. Jugoslavija	106,2	153,2	159,5	175,2	220,9	327,5
SLOVENIJA	48,3	70,1	75,9	78,1	94,0	123,2
VES SVET	3.540	4.501	5.560	7.122	8.871	9.997
Del. jug. v svet. izvozu	3,0	3,4	2,9	2,5	2,5	3,3
Delež SRS v svetovnem izvozu pohištva	1,4	1,6	1,4	1,1	1,1	1,2

Tabela št. 2:

UVOZ POHIŠTVA PO DRŽAVAH V OBDOBJU 1975—1980
(rangirano po absolutnih vrednostih uvoza v letu 1980)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
	v mio US \$					
1. ZR Nemčija	561,6	634,2	8.444	1.125,3	1.388,7	1.683,0
2. Francija	495,8	638,2	679,2	843,5	1.100,0	1.308,8
3. ZDA	406,5	549,7	668,5	972,0	1.146,2	1.219,1
4. Nizozemska	429,7	523,7	669,0	884,7	990,9	1.026,0
5. Belgija	272,6	335,8	447,3	554,3	640,4	712,8
6. Velika Britanija	204,5	219,8	243,0	373,2	539,0	658,1
7. Saud. Arabija		102,9	246,0	399,9	536,0	626,8
8. Švica	149,8	204,2	247,3	342,8	443,2	532,9
9. Avstrija	137,8	164,7	214,1	262,5	307,3	362,5
10. Švedska	139,2	174,3	215,0	200,3	264,9	327,2
Jugoslavija	6,0	5,3	9,5	10,0	14,6	13,2
SLOVENIJA	2,3	1,2	1,9	2,5	3,0	2,3
VES SVET		4.706	5.975	7.719	9.526	11.020
Delež jugoslov. uvoza v svet. uvozu		0,11	0,16	0,13	0,15	0,12

Tabela št. 4:

IZVOZ POHIŠTVA NA PREBIVALCA V ODNOSU NA CELOTEN IZVOZ NA PREBIVALCI V LETU 1980

Država	Izvoz pohištva na prebivalca
1. Danska	85,4
2. Belgija	73,5
3. Švedska	61,4
4. Italija	38,1
5. Finska	36,4
6. ZR Nemčija	33,3
7. Singapur	26,9
8. Nizozemska	24,7
9. Avstrija	22,0
10. Švica	21,3
11. Hong Kong	20,7
12. Norveška	21,1
13. Jugoslavija	14,7
SLOVENIJA	64,7

ske razvitosti ter relativno skromne konkurenčne sposobnosti vključevanja v mednarodno delitev dela preostalih industrijskih dejavnosti. Tako se delež izvoza vodilnih svetovnih izvoznikov giblje okoli 1 % (izjema sta Italija 2,8 %, Danska 2,6 % in do neke mere Švedska 1,7 %), jugoslovanski delež pa znaša 3,6 % (slovenski delež je celo izrazitejši — 6,7 %).

Relativno pomemben delež izvoza pohištva v celotnem jugoslovanskem uvozu nas prav tako opozarja, da kljub izvozno usmerjeni ekonomski politiki, ni moč pričakovati, ob

nadaljnji rasti celotnega izvoza, izrazitega povečanja deleža pohištvene industrije, kar še posebej velja za Slovenijo. Na to dejstvo nas opozarjajo tudi podatki o izvozu pohištva na prebivalca. Po tem merilu je namreč Slovenija tretji največji izvoznik na svetu (tabela št. 4), takoj za Dansko in Belgijo.

¹ V letu 1980 je najvišji neto devizni priliv izvoza pohištva ustvarila Italija (preko 2 mlrd US \$), sledita pa ji ZR Nemčija (346,8 mio US \$) in Jugoslavija (314,3 mio US \$)

UNILES v letu 1983

POMEMBNEJŠE NALOGE ZDRUŽENIH ORGANIZACIJ SOZD UNILES, KI IZHAJAJO

IZ OBVEZ SPREJETIH V PLANU RAZVOJA SOZD UNILES V LETU 1983

Združene organizacije ta čas razpravljajo o predlogu plana razvoja SOZN UNILES v letu 1983, ki ga je sprejel Delavski svet SOZD Uniles dne 25. 3. 1983.

Med osnovnimi nalogami je v planu razvoja za leto 1983 predvideno dvoodstotno povečanje obsega proizvodnje ob enoodstotnem nacionalnem porastu zaposlovanja; 6,1 odstotno povečanje izvoza, v okviru tega 12,4 odstotno povečanje izvoza na konvertibilno področje.

Iz usklajenih planov za leto 1983 združenih organizacij izhaja, da bo skupna rast celotnega prihodka SOZD v letu 1983 21 %, rast dohodka pa 20 % v primerjavi z realizacijo v letu 1982. Povprečni osebni dohodek v SOZD za leto 1983 bi naj po teh predvidevanjih znašal 16.730.— din.

Prodaja na domačem trgu bi se po predvidevanjih združenih organizacij v letu 1983 povprečno vrednostno povečala za 19 %, kar pa bo možno realizirati le z boljšim poslovanjem ob širši ponudbi, ki bo ustrezala vsem kategorijam kupcev. Prav tako je skladno s srednjeročnimi planskimi akti tudi za leto 1983 predvideno skupno nasopanje na sejmu pohištva v Beogradu.

Problematici mednarodne menjave je, skladno s pomenom za naš razvoj, v planu SOZD za leto 1983, posvečena posebna pozornost. Predviden je 12,4 odstotni porast konvertibilnega izvoza, ki predstavlja v strukturi celotnega izvoza 89 %. Stopnja pokritosti uvoza z izvozom pa bo po predvidevanjih 2,47, kar pomeni, da bomo za 1 porabljeni dolar pri uvozu, izvozili za skoraj 2,5 dolarja naših izdelkov.

Plan investicij SOZD za leto 1983 predvideva nadaljevanje že začelih investicij ob upoštevanju splošnih družbenih kriterijev, zlasti pa izvozno usmerjenost in neto devizne efekte. Vrednost celotnih investicij se glede na predvidevanja ob osnutku plana nekoliko znižuje (približno za 4,5 %), kar je po vsej verjetnosti posledica še bolj zaostrenih pogojev gospodarjenja.

V planu razvoja za l. 1983 smo glede na to, da je bila v začetku leta problemska konferenca ZK gozdarjev in lesarjev Slovenije, do katere je prišlo na pobudo problemske konference ZK Unilesa, ki je bila posvečena problematiki mednarodne menjave, opredelili, da se bodo odnosi med gozdarji in lesarji odvijali na osnovi stališč iz te konference.

S spremembami srednjeročnih planskih aktov SOZD smo se sporazumeli, da bomo oblikovali za posamezna področja proizvodnje, proizvodno-programске skupnosti. V planu razvoja za l. 1983 smo opredelili, da bomo prioriteto oblikovali skupnost za ploskovno, stilno in kuhinjsko pohištvo; skupnost za oblazinjeno pohištvo ter skupnost za inženiring posle. V dosedanjih aktivnostih smo pripravili prve predloge posebnih sporazumov, od katerih je prvo verifikacijo dobil sporazum o ustanovitvi skupnosti za inženiring posle, ki je že v postopku sprejemanja v združenih organizacijah.

V planu razvoja SOZD Uniles za l. 1983 je skladno s srednjeročnimi planskimi akti predvideno organiziranje mednarodnega seminarja v okviru specializirane organizacije Združenih narodov UNIDO pod naslovom: »Tehnično vrednotenje lesno-predelovalne industrije v ekonomsko razvojnih usmeritvah dežel v razvoju« za gospodarstvenike iz Azije, Afrike in Latinske Amerike.

Skladno z usmeritvami iz srednjeročnih planskih aktov je v planu za leto 1983 predvideno sodelovanje in pomoč pri krepitvi slovenske narodnostne skupnosti v zamejstvu, kjer je predvideno nadaljnje sodelovanje z Meblo-Italiana, Hoblescedad in Žaga Trampusch ter sodelovanje združenih organizacij pri drugih ekonomsko zanimivih projektih.

Glede sodelovanja združenih organizacij pri sovlaganju v manj razvitih republikah in avtonomnih pokrajinah so v planu razvoja SOZD za leto 1983 skladno s srednjeročnimi planskimi usmeritvami evidentirani možni projekti (Derventa, Živinice in Srbac), ki pa bodo realizirali le pod pogojem, če bo doseženo medrepubliško soglasje o sprejemljivosti teh projektov.

Na pobudo DO LESNA iz Slovenj Gradca je v planu SOZD za leto 1983 opredeljena obveza o pripravi ustreznega elaborata, ki naj pokaže ekonomsko umestnost ali neumestnost integracije DO Lesna v SOZD Uniles.

V planu je opredeljena naloga o izdelavi strokovnih podlag za pripravo dolgoročnega plana SOZD Uniles do leta 2000 in osnutek dolgoročnega plana. V začetku tega leta so bile izdelane podlage o dolgoročnih potrebah in možnostih oskrbe z lesno surovino za lesno industrijo in študija o nekaterih dolgoročnih aspektih vključevanja lesno-predelovalne industrije v mednarodno delitev dela. Do konca leta 1983 pa bi naj bile izdelane strokovne podlage o tržnih možnostih na domačem trgu, za področje razvoja tehnologije in študije o kakovostnih spremembah in možnostih.

Naloge delovne skupnosti skupnih služb SOZD Uniles so v planu razvoja SOZD Uniles v letu 1983 opredeljene skladno s srednjeročnimi planskimi akti. Predvideno je, da bo opravljala naloge skladno s programom dela organov SOZD Uniles in na tej osnovi oblikovanim planom delovne skupnosti.

Miloš Varga

Inženiring

KAJ JE IN KAJ BI LAHKO PO STAL INŽENIRING
INŽENIRING — POMEN V SVETU IN PRI NAS

Izraz »INŽENIRING« pisano fonetično ali v originalu »ENGINEERING« smo v poslednjem času vse več zasledili v poslovnih glasilih ali v drugih sredstvih javnega obveščanja. Mnogim od nas ta pojem na začetku ni dosti pomenil in še vedno si ga nekateri predstavljajo nač kot neko dejavnost, ki naj bi jo opravljali le inženirji — t. j. tehnični kader in naj bi njegov pomen bil razviden že iz same besede.

Zaradi povečanega pomena inženiringa v mednarodnih ekonomskih

odnosih, kakor tudi za ureditev statusa te dejavnosti v okviru republike ter v odnosu do dejavnosti v okviru federacije, so OZD na pobudo Gospodarske zbornice SRS osnovali Splošno združenje za inženiring SRS, ki opredeljuje inženiring dejavnost z naslednjo definicijo:

»INŽENIRING je ime za celotno področje **podjetniške dejavnosti**, ki je vezana na izgradnjo industrijskih kapacitet, objektov infrastrukture, komunalnih in drugih objektov. Iz stališča organizacije, ki to funkcijo opravlja, je inženiring intelektualna dejavnost najrazličnejših strokovnikov nujna za doseganje najoptimalnejših ciljev v realizaciji investicijskega projekta, ki ga dosega na osnovi izbire ustreznih procesov, tehnike gradnje itd. To je hkrati objektivna potreba medsebojne povezave na področju znanost-tehnika-proizvodnja. Aktivnosti, ki jih pri tem organizacija opravlja so zelo številne, opravlja pa jih bodisi v celoti, bodisi samo delno.«

Njegovega pomena smo se pričeli zavedati vse bolj tudi v Jugoslaviji, sprva ko smo množično kupovali v tujini proizvodne licence brez večkrat potrebnega tehničnega znanja in poznavanja tržnih razmer doma ali v svetu za uspešen dolgoročen plasman novih artiklov tudi v izvoz, še bolj pa ko smo se pričeli načrtno ukvarjati s prodajo svojega znanja in izkušenj tudi v druge države, kjer smo se srečevali s tehnično in finančno dobro organizirano konkurnco.

Na samem začetku moramo poudariti, da danes ne obstaja problem pomanjkanja fizične sile nižje, priučene ali srednje izobrazbe, ki si lahko v kratkem času pridobi ustrezne delovne navade in ožjo strokovno izobrazbo za delo v gradbenih projektih ali v novo zgrajenih tovarnah, temveč da obstaja povpraševanje po visokostrokovnem kadru, ki bi znal obstoječi delovni in finančni potencial dežel investitorjev ustrezno usmerjati ter jim nuditi tudi znanje in eventuelno kasnejšo pomoč pri delovanju in vzdrževanju novih projektov ali proizvodnih postrojenj. Ravno to pa tudi nudi kompletni inženiring.

Seveda ni inženiring samo posredovanje lastnih intelektualnih storitev v raznih višjih oblikah gospodarskega sodelovanja, ampak je prek te nove kategorije mednarodnih ekonomskih odnosov posegele globoko tudi v načrtovano in smotrno investiranje v infrastrukturo ter modernizacijo opreme in tehnologije neke dežele, ki se je »čez noč« prelevila v razvoju v velikega investitorja in dolgoročnega partnerja tudi pri skupnih projektih ali skupnih naložbah izven svojega nacionalnega okvira. Tak primer je cela vrsta dežel bližnjega vzhoda, kamor »romajo« državne delegacije ali predstavniki podjetij bolj ali manj organizirano za velike »inže-

niring posle«, večkrat tudi na podlagi tako imenovanih čistih blagovnih menjav — toliko nafte za toliko tehnologije, znanja in opreme.

Kakšen pomen pripisujejo nekatere dežele industrijsko razvitega sveta ravno pospešenemu delovanju v tej smeri je razvidno iz tega, da so diplomatski razgovori naravnani in načrtovani v tej smeri, kakor tudi kasnejša spremljava izvedbe dogovorjenih programov, medtem ko so predhodno opravile tudi nekatere ostale faze oz. prilagodile nekatere spremljajoče dejavnosti.

Ko govorimo o kompleksnosti pojma inženiring, moramo opozoriti tudi na posebno vrsto t. j. »CONSULTING ENGINEERING« (svetovalni inženiring), ki je lahko kot samostojna in edina dejavnost nekega inženiring biroja ali pa v sklopu ostalih inženiring dejavnosti, vključno lahko tudi s trgovskim oz. posredniškim delom pri organizacijskih oblikah podjetij oz. OZD.

Seveda imajo pri določenih delih v tujini več možnosti za pridobitev posla tiste firme oz. DO, ki lahko poleg tehničnega dela inženiringa po možnosti z gradbeno izvedbo in dobavo potrebne opreme ponudijo tudi kompleksni »consulting engineering«.

INŽENIRING V UNILESU

Če bi hoteli opredeliti na kratko oblike organiziranosti in metode dela tako na domačem kot na tujem trgu, predvsem pa iz vidika uspešnosti izvoznega inženiringa v UNILESU, moramo najprej oceniti kate-tere slabosti, ki veljajo za to dejavnost v slovenskem merilu. Ti faktorji, ki pripeljejo do slabe izkoriščenosti obstoječih in do relativno slabega prodora na tuje trge s kompleksno ponudbo inženiring dejavnosti, so v glavnem naslednji:

- pomanjkanje ustrezno strokovno usposobljenega kadra za projektno vodenje procesov in pripravo investicij, posebej pa za potrebe mednarodnega trženja;

- odsotnost sistemsko zbranega znanja (tehnično, tehnološko, organizacijsko, upravljalno in marketinško) kot posledica splošne razdrobljenosti gospodarskih odnosov in organizacije. Sistemi in načini pridobivanja takšnih znanj niso uveljavljeni;

- pomanjkanje poslovnih povezav, specializacije in delitve dela;
- težnja vseh inženiring organizacij po univerzalnosti;

- pomanjkanje sredstev in ustreznih metod za obdelavo tržišča, zlasti je izražena neopremljenost za nastop na tujih tržiščih;

- popolnoma nurejeno področje informatike za potrebe dejavnosti;

- neurejeno vprašanje tehnične in normativne definicije posameznih faz in opravil inženiringa;

- nezaupanje koristnikov do domačega znanja;

- obnašanje konkurence (nelojalno, oz. brez predhodnega dogovora);

- nerazvite finančno-bančne funkcije za spremljanje te aktivnosti;

- visoka lastna cena;

- premajhen izbor tehnologij;

- delna nepripravljenost strokovnih kadrov za delo v tujini;

- neustrezna kadrovska struktura zaposlenih, slabo znanje tujih jezikov, prepočasno funkcionalo izobraževanje;

- zaprtost tržišč v SFRJ, splošna nekonkurenčnost, nesolidnost partnerjev (dobavni roki, kvaliteta).

Iz prejetega gradiva pa v pravilniku Splošnega združenja za inženiring je razvidno, da smo si na tem področju v UNILESU sila različni ter da imamo neenotne organizacijske strukture, kakor tudi različen pristop k akviziciji teh del predvsem na zunanjem trgu.

Menda se vsi zavedamo dejstva, da so klasične oblike prodaje pohištva v izvoz kot poglavitna metoda prodora na tuji trg v večjem obsegu že več ali manj dosegle svoje mejo in da je perspektiva za večji plasman tudi našega znanja in izkušenj poleg vloženega dela v izvozni opremi ravno v kompleksnem inženiringu. V tej smeri je bilo izrečenih in napisanih že dovolj deklarativnih izjav o nujnosti organiziranega nastopa na zunanjih trgih predvsem v DVR v inženiringu in s tem namenom je bilo tudi ustanovljeno Splošno združenje za inženiring Slovenije. Naša naloga je, da so ob priliki organiziranega in enotnega nastopa Unileusa v tej skupnosti organiziramo in enotno pojavimo tudi nasproti domačim in tujim partnerjem, ki bodo le na ta način pripravljeni sodelovati z nami pri skupnem opremljanju večjih projektov.

Z osnovnim namenom boljšega sodelovanja in povezovanja med posameznimi TOZD se bodo v Unileusu osnovali proizvodno-programске skupnosti. Ena med njimi bo tudi Skupnost za inženiring, ki naj bi v svojem programu dela imela ureditev statusa inženiringa v Unileusu v prvi vrsti:

- z enotnim in organiziranim nastopom Unileusa v obliki celostne predstavitve inženiringa predvsem v tujini;

- z izdelavo skupnega kataloga o inženiring dejavnosti v Unileusu;

- z združevanjem zmogljivosti in sodelovanjem na konkretnih projektih;

- z enotnim pristopom pri usposabljanju kadrov ter izmenjavi izkušenj in znanja na področju inženiring dejavnosti;

- s postopnim integracijskim procesom na tem področju, ki ne bo na podlagi formalnega pristopa, temveč na osnovi skupnih ekonomsko pogojenih interesov in ciljev.

Upravičenost take usmerjenosti inženiringa naj bi se v končni fazi izkazala v večjem in kakovostnejšem plasmaju našega znanja in možnosti v inženiringu predvsem v tujino, ki naj bi kot edino objek-

tivno merilo tudi potrdilo naša skupna prizadavanja in usmrjalo nadaljnji razvoj skupnosti, kakor tudi strategijo organiziranega in enotnega nastopa na tujih tržiščih.

Janez Cerar

HOBLES

TOVARNA STAVBENO MIZARSKIH IZDELKOV ZACETEK POIZKUSNE PROIZVODNJE

Proizvodne zmogljivosti bodo sprva izkoriščene samo polovično — Vsi udeleženci v Hoblesu se moramo zavedati, da smo se odločili za naložbo zavestno in odgovorno ter na gospodarski podlagi in z ekonomskimi interesi

Tovarna stavbeno mizarских izdelkov HOBLES Špeter pri Čedadu je začela v mesecu februarju s proizvodnjo. V prvem letu obratovanja bo dosegla predvideno realizacijo v višini 4,746 milijarde Lit. Od tega bo dosežena lastna proizvodnja oken in polken v višini 1,150 milijarde Lit, od dobaviteljev iz Jugoslavije in Italije bo nabavljenih senčil, vhodnih in notranjih vrat v višini 896 milijona Lit, poleg tega pa bo doseženega prometa iz dotedanjega osnovnega in komercialnega programa še v vrednosti 1,769 milijarde Lit.

V prvem letu bo zaposlenih skupno 23 delavcev, od tega 16 v proizvodnji. Proizvodne kapacitete bodo izkoriščene polovično. Zaradi tega in določenih zagonskih težav je predvidena v osnovni proizvodnji izguba, ki bo zmanjšana z dodatnim proizvodnim in komercialnim programom na 119 milijonov Lit. Ker je v stroških upoštevana amortizacija v višini 2645 milijonov Lit, bo Hoblesu ostalo nekaj likvidnostnih sredstev za odplačilo italijanske anuitete institucij IMI, razlika bo namenjena za osnovna in obratna sredstva. V stroških so upoštewane vse obresti za najete kredite v višini 311 milijonov Lit. Odplačilo glavnice jugoslovanskih kreditov v obveznostih za letošnje leto ni upoštevano. Povečane obveznosti Hoblesa za odplačilo najetih kreditov bodo v letu 1984 znašale 353 milijonov Lit.

Predvidena vrednost celotne realizacije je rezultat korigiranega osnutka plana od strani odgovornih predstavnikov Hoje in Hoblesa, ki je bil pripravljen za 4. sejo upravnega odbora Hoblesa dne 10. 2. 1983. Poleg zaposlenih v Hoblesu, ki nosijo največjo težo pri izpolnjevanju letnega načrta, je izrednega pomena sodelovanje jugoslovanskih udeležencev v okviru prodaje svojega proizvodnega programa. Zavedati se moramo, da so

postavljeni cilji v pogledu višine letošnjega prometa izredno zahtevni in zato lahko pomeni pasivnost kateregakoli člana celotne verige zmanjšanje višine realizacije in s tem poslabšanje predvidenega rezultata.

Tovarna je bila zgrajena popolnoma na novo z vso potrebno infrastrukturo in ker je finančno pokrita v pretežni meri s krediti, so temu primerno visoki tudi fiksni stroški.

Upravni odbor Hoblesa je na 4. seji obravnaval stopnjo pripravljenosti naročil pred začetkom obratovanja, posebno še glede na porabljen čas zaposlenih za delo na komercialnem področju in stroške, ki so bili vloženi v raziskavo tržišča. V zvezi s tem je bil sprejet sklep,

da se v bodoče poveča angažiranost komercialnega delovanja Hoblesa, Hoje, kakor tudi drugih udeležencev v investiciji.

Drugo področje, obravnavano na tej seji je bila stopnja pripravljenosti kadra in njihova usposobljenost za proizvodnjo stavbeno mizarских izdelkov. Hobles se bo moral za vodenje proizvodnje čimprej usposobiti in osamosvojiti, ker je vsako potovanje povezano z visokimi stroški, ki jih tako majhen obrat ne more prenesti. V zvezi s tem je UO sprejel sklep, da je potrebno organizirano pristopiti k strokovnemu uvajanju zaposlenih strokovnjakov Hoblesa v proizvodnjo stavbeno mizarских izdelkov, kar bo omogočalo doseganje kvalitetne proizvodnje v okviru inštaliranih kapacitet.

Vsi udeleženci v Hoblesu se moramo zavedati, da smo se odločili za naložbo zavestno in odgovorno ter na gospodarski podlagi in z ekonomskimi interesi. Zato smo tudi dolžni tovarno usposobiti za rentabilno poslovanje, ustvariti sredstva za odplačilo kreditov, doseči pogoje za nadaljnji razvoj in s tem krepiti gospodarsko aktivnost na tem področju.

Ciril Mrak

Večji izvoz kot uvoz

ZA VSAK DIN UVOZA JE SOZD UNILES NAREDIL 2,73 DIN IZVOZA

Bitka izvoznih rezultatov v 1. 1982 je za nami. Lahko trdimo, da je dobljena, saj smo za vsak uvoženi dinar izvozili za 2,73 din, če ravno smo si zastavili 2,60 din.

V globalu je SOZD Uniles dosegel plan na konvertibilno območje 78,70 % ali 2,692 milijarde din. Pri tem smo porabili le 0,988 milijonov din za uvoz. Smo sestavljena organizacija, ki je največji delež deviz v SRS dala za pokritje splošno družbenih potreb.

Trdimo lahko, da smo se tudi pri uvozu reprodukcijskih materialov zelo varčno ponašali, saj smo uvozili komaj 75 % od planiranega uvoza.

Pregled doseženega izvoza-uvoza po članicah

1. Konvertibilno območje:

	IZVOZ %	UVOZ %
1. IZTOK	77,96	72,25
2. JAVOR	100,18	81,72
3. KRASOPREMA	23,23	61,78
4. LESNINA	84,21	81,10
5. LIKO	89,28	74,56
6. MARLES	49,01	61,59
7. MEBLO	82,64	78,81
8. NOVOLES	73,54	69,71
9. STOL	110,98	90,86
10. HOJA	47,08	47,78
UNILES	78,80	75,20

2. Klirinško območje

	IZVOZ %	UVOZ %
1. IZTOK	—	—
2. JAVOR	92,20	19,16
3. KRASOPREMA	—	—
4. LESNINA	9,93	33,33
5. LIKO	—	—
6. MARLES	1919,77	31,23
7. MEBLO	129,74	83,67
8. NOVOLES	101,64	—
9. STOL	—	—
10. HOJA	24,12	198,74
UNILES	139,60	78,21

3. Skupni izvoz

	Realizacija (v 000 din)	% IZPOLNITVE plana
1. IZTOK	27,241	71,96
2. JAVOR	508,706	98,76
3. KRASOPREMA	17,196	23,30
4. LESNINA	178,158	80,86
5. LIKO	388,384	89,71
6. MARLES	332,936	73,49
7. MEBLO	769,558	92,96
8. NOVOLES	650,592	75,59
9. STOL	268,103	111,81
10. HOJA	79,325	56,81
UNILES	3.220.649	84,76

Izvozne obveznosti SOZD-a Uniles na konvertibilna tržišča za preteklo leto so bile v globalu 3,421 milijarde din, kar smo realizirali 78,70 %. Realizacija pri posameznih članicah od 23,23 % do 110,98 %. Samo dve članici sta presegle plan; pet članic je realiziralo plan med 60 % in

90 % in tri članice, ki so dosegle pod 50 % realizacije.

Vzrokov za to pa je več in sicer:

- neenako postavljen start plana
- različen asortiman, ki ga imajo članice

- znižanje cen na zunanjih tržiščih

- premajhna stimulacija izvoza in prenizka dohodkovna motiviranost

- stalne spremembe kratkoročnih ukrepov gleda deleža razpolaganja deviz za uvoz reprodukcijskih materialov

in niz drugih drobnih dejavnikov na domačem tržišču, ki niso ravno stimulatивно delovali na povečanje izvoza.

Na področju uvoza, ki smo ga realizirali le 75 % je realizacija precej enakomernejša, razen pri Hoji, kjer je zaradi prenosa naročil na 1. 1983 uvoz sorazmeren izvozu.

Pokritje uvoza z izvozom je v SOZD-u Uniles 2,73 kar je pri posameznih članicah zelo pisano; saj je od 1 pri Krasopremi do 4,99 pri Hoji. To pokritje je zelo odvisno od strukture proizvodnje in stopnje

finalizacije. Pavšalno za lesno dejavnost lahko rečemo, da je pod 2 kritično in nad 3 zelo dobro.

Kljub stalnim spremembam in omejitvam smo si članice v SOZD-u Uniles pri uvozu med letom z razumevanjem med seboj veliko pomagale, sicer bi prišlo do zastoja v oskrbi z reprodukcijskimi materiali.

Delež izvoza, ki ga je SOZD Uniles realiziral na klirinško tržišče, je le 10 % od celotnega izvoza. Ta je bil dosežen 139,60 %, kar v globalu ni veliko. Posamezne članice so na to tržišče zelo različno angažirane. Najmočnejše sta zastopana Meblo in Marles, večina članic pa proda na klirinška tržišča neznatne količine ali celo nič.

Uvoz s klirinških tržišč je še manj prisoten, razen pri Hoji, ki je od vseh članic imela največji uvoz s tega tržišča.

Skupni izvoz SOZD-a je realiziran 3,221 milijarde din ali 84,76 % od zadanega plana. Razmerje med izvozom in uvozom je 2,92 kar je v celotni lesni dejavnosti zelo ugodno.

Z ozirom na to, da SOZD Uniles predstavlja 1/3 izvoza lesne dejavnosti in gozdarstva v Sloveniji in da doprinese največji devizni saldo za devizno poplritje splošnih družbenih potreb, je nujno, da članice SOZD-a še naprej nastopajo skupno na tem področju. To se je že pokazalo v preteklem letu pri skupnem nastopu v republiškem SISEOT-u, v Narodni banki in v Gospodarski zbornici, kjer smo s skupnim nastopom premostili marsikatero bariero, ki je bila za posamezno članico zelo boleča. Prav tako je strokovni odbor za zunanjo trgovino v SOZD-u aktivno spremljal vse ukrepe in spremembe in zavzemal skupna stališča.

S spremembami in dopolnitvami zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino, ki je stopil v veljavo s 1. 1. 1983, je dano več pristojnosti razpolaganju z devizami na zvezno raven, je enotno delovanje članic na ravni SOZD-a Uniles še potrebnejše.

Samo v složnem in enotnem nastopanju lahko več pomenimo pri odločanju.

EKSKURZIJA V TAM

IO sindikata TOZD Servis-energetika je skupaj z delavci dolgo razmišljal o organizaciji in kraju izleta v letošnjem letu.

Odločili smo se za strokovno ekskurzijo v Tovarno avtomobilov

pokvarilo razpoloženja. Pomoč šoferju je bila dobrodošla in kmalu smo odpotovali proti TAM-u. Med potjo smo ogledovali mesto, ki se je industrijsko tako razvilo, da se tovarne med seboj že skoraj doti-

dajejo mestu videz hitrega napredka mesta.

Ko smo prispeli do TAM-a je posijalo sonce in vsi smo bili dobre volje. S predstavnikom sindikata, tov. Mavecem sva obiskala tovariša Štefkota Kuharja, ki je odgovoren za organizacijo ogleda tovarne. Prijetno je bilo snidenje z njim. Skupaj sva končala industrijsko kovinsko šolo in hodila v tehnikum. Podarili smo mu skromno darilce in ob 11. uri z dodeljenim vodičem vstopili v tovarno. V tovarni sem delal do leta 1951. Poleg osnovne dejavnosti — izdelava tovornih avtomobilov PRAGA — RN 13 smo izdelovali tudi več vrst drugih artiklov za mlado jugoslovansko industrijo. Bil sem zelo presenečen nad razvojem te tovarne. Novi objekti, prekrasna stavba razvojnega inštituta, nove proizvodne hale, lepo urejena okolica z asfaltnimi cestami, lepo vskladiščeni polizdelki, novi avtomobili — čakajoči za odpremo itd.

Pri ogledu proizvodnih delavnic, smo se najdlje pomudili pri visokih stiskalnicah za stiskanje pločevine po modelih. Vse prav vse je bila naša za oči. Veliko število novih strojev, red na delovnem mestu, predvsem pa dobro organiziran notranji transport, priročna skladišča, ki so neverjetno organizirana in založena z dragimi materiali, vse to je bilo za nas nekaj nevsakdanjega. Enotni smo bili v mnenju,

v Mariboru. Dne 23. oktobra smo odpotovali z avtobusom v Maribor. Bilo je mračno deževno vreme. V Framu — blizu Maribora smo imeli okvaro na avtobusu, kar pa ni

kajo. Elektrokovina, Metalna, skladišča Jeklotehne, Sadjе zelenjava itd., to je raztegnilo Maribor proti jugozahodu skoraj za 3 km. Tudi stanovanjski bloki, visoke stolpnice,

da je to ena najboljše organizirana tovarna. In prav smo imeli. Ob dnevu republike je dobila TAM nagrado AVNOJ-a. Iskreno čestitamo. Vodiči so bili dobro podkovani o delu v tovarni in so na naša vprašanja takoj odgovarjali.

Ker smo imeli ob 13. uri organizirano kosilo v hotelu Habakuk pod Pohorjem, smo neradi zapustili tovarno. Se mnogo zanimivosti v proizvodnji nismo videli. Tovariš Janez Vuk, ki je po končani šoli delal v TAM-u je kar nerad zapustil tovarno. Jaka Petkovšek je preklinjal na čas, ki se je tako hitro iztekla za ogled tovarne.

Po končanem ogledu tovarne, sva z vodjem TOZD — Isteničem ponovno obiskala tovariša Kuharja, se zahvalila za gostoljubnost in tako zapustili TAM. Nad vhomom v tovarno sem zadnjič pogledal napis »1947—1982 — 35 let TAM«. Prav leta 1947 sem prišel v TAM. Misli so mi uhajale nazaj v mlada — povojna leta, ki sem jih preživel tu v tej tovarni, prav tako tudi Janez Srečno TAM!

Odpeljali smo se ob prijetnih pogovorih, mimo viogradov in majhnih hišic ob Pohorju do velikega gostinskega giganta — Habakuk, v podnožju žičnice, ki je speljana na Pohorje. Po dobrem kosilu in kapljici, brez katere bi »šloserji« pomrli, če je ne bi bilo, smo se odpeljali nazaj mimo TAM-a, skozi Miklavž na Dravskem polju in drugih prijetnih štajerskih vasic na Ptuj. Ogledali smo si ptujski grad z njegovo pestro zgodovinsko vsebino.

Občudovali smo sobane z nenavadnim pohištvo, oklepe in orožje. Z grajskega zidu smo si ogledali Ptuj in Dravo, ki je tu zelo široka in globoka. Lepo mesto je Ptuj. Ni ga še deformirala industrija. Mirno, zeleno in prometno varno je.

Zapustili smo Ptuj in se odpeljali proti Ljubljani. Za kratek čas smo se ustavili na Trojanah, kjer smo se malo odžejali, nakar smo natoovorjeni s krofi, kupljenimi za solidni domaci sprejem po celodnevni odsotnosti odpotovali domov.

Franko Martinčič

drugo. Če si v šoli ali na delovnem mestu, se ravnaj po tamkajšnjih navodilih.

Boj zoper sovražno propagando

V času pred agresijo ali v sami vojni, bo sovražnik s svojo propagando širil med prebivalstvom nemir, paniko, strah in podobno. Spomnimo se zadnje vojne — peta kolona (v to lahko štejejo vse tiste, ki žive med nami in do naše družbe še vedno nezaupni). Ista bo prva, ki bo širila sovražno propagando in bo močno orožje v rokah sovražnika. Ona (peta kolona) je zmožna narediti večjo škodo, kot jo lahko storijo čete vojakov na fronti.

Zato si zapomni! Verjemi le tisto, kar ti povejo službene osebe. Zaupaj v moč svoje družbe, ki je dobro organizirana in bo skušala s premišljenimi ukrepi onemogočiti sovražno delovanje. V kolikor pa sam opaziš kaj sumljivega, prijavi zapaženje organom oblasti.

Vojni reki

V partizanskem vojskovanju je bistveno ne držati še šablon, tudi partizanskih ne!

TITO

Tisti, ki ne veruje v zmago, je že izgubil polovico bitke.

KUTUZOV

Vojskuje se z domiselnostjo, ne z množico

SUVOROV

Sreča je zaveznik močnih in večjih v svojem poklicu.

SUVOROV

Bajonet vojaku lahko služi za vse, edino sedeti na njem ne more.

NAPOLEON

Tudi to je dobro če veste!

Kaj se vidi ponoči?

Močan izvor svetlobe na razdalji 7000 m

Dolga luč motornega vozila na razdalji 5000 m

Žepna svetilka na razdalji 1500 m

Vžigalica, sveča na razdalji 1000 m

Prižgana cigareta na razdalji 400 m

Kaj se sliši ponoči?

Sirene vozil na razdalji 2000 m

Udarci sekire na razdalji 1500 m

Zvok motorja na razdalji 500 m

Glavno košljanje na razdalji 500 m

Kolona na pohodu na razdalji 300 m

Glasen pogovor na razdalji 150 m

Tih pogovor na razdalji 50 m

Koraki na razdalji 30 m

Franko Martinčič

Kakšne naloge imamo v SLO?

Vojni obvezniki!

Če si vojni obveznik, se javi takoj po razglašeni mobilizaciji (ali ko si sprejel poziv) na mobilizacijsko mesto svoje enote. To mesto ti je vpisano v vojaški knjižici.

Če nisi dobil poziva, prišlo pa je do vojne — se moraš takoj javiti svoji komandi. S tem ti vse obveznosti na delovnem mestu prenehajo, ker si postal pripadnik oboroženih sil.

Kakšne oborožene sile imamo v SFRJ?

So Jugoslovanska ljudska armada in teritorialna obramba. V vojni spadajo pod oborožene sile vsi državljani, ki se z orožjem v roki bore proti sovražniku.

Obveznost civilne zaščite

Če nimaš svojega vojnega razporeda v JLA ali TO, boš uvrščen v civilno zaščito (od 16. leta naprej). CZ je organizirana po enotah v organizacijah združenega dela ali v KS. Njene naloge so zaščita prebivalstva pri naravnih katastrofah, ob vojnih rušenjih in podobno.

Če si obveznik CZ, se dobro seznani s svojimi dolžnostmi!

Delovna obveznost

Tudi v primeru vojne bodo nekateri oddelki v podjetju morali obratovati in to se z večjo požrtvovalnostjo kot v miru. V kolikor

nimaš razporeda, potem je tvoje delovno mesto tudi tvoja delovna vojna naloga. Na ta način boš mnogo pomagal tistim, ki se borijo z orožjem na fronti.

Kaj je samozaščita?

Samozaščita je osnovna oblika civilne zaščite v tvojem domu, stanovanjskem bloku, naselju, mestu itd. Glavne naloge samozaščite so: nudenje prve pomoči v primerih ko je nujno — ne samo v vojni, temveč tudi v miru (potres, poplave, požari), reševanje ljudi izpod ruševin, čiščenje poti, gašenje požarov in podobno.

Alarmi

Ali poznamo alarmne znake? Z znakom sirene se navadno opozori prebivalstvo na zračno nevarnost. Znak za nevarnost je zavijanje sirene — naraščanje in upadanje, enakomeren zvok sirene pa pomeni konec nevarnosti. Če si v stanovanju, ko se oglasi sirena (v vojnem času ali pa v primeru vojne nevarnosti), takoj pohiti v hišno ali javno zaklonišče. V kolikor imaš na razpolago kaj časa — stori še naslednje: izključi vodovodne in električne inštalacije, seveda tudi plinsko napeljavo, pogasi ogenj v štedilniku, odstrani vnetljive tekočine iz stanovanja (benzin, petrolej itd.), spusti rolete, vzemi denar, odeje, paket prve pomoči, zračno blazino, tranzistor, zaščitno masko in

Pevski zbor LIKO Verd

Letošnje leto tudi naš pevski zbor LIKO Verd praznuje okroglih 10 let delovanja, saj je prvič nastopil pred desetimi leti na proslavi 10 letnice obstoja LIKO Vrhnika, ki je sovpadala z otvoritvijo nove stolarne in 100 letnico Parketarne Verd.

Tako si je zbor v letošnjem jubilejnem letu zadal temu primerno obsežen program delovanja in obeležke 10 letnice svojega delovanja.

Že po tradiciji je zbor izvedel celovečerni koncert v Verdu 27. 11. 1982 v počastitev Dneva republike. V letošnjem letu pa je nastopil prvič tudi v Cankarjevem domu v Ljubljani v družbi najboljših zborov Ljubljanske regije.

Konec marca je gostil naš zbor pevce mešanega pevskega zbora iz Horjula s katerim sta oba zbora izvedla skupni koncert v dvorani osnovne šole Ivan Cankar na Vrhniki. Podoben koncert pa bo ko-

nec aprila tudi v Horjulu.

Tudi občinska revija pevskega zbora (22. 4.) ni minila brez udeležbe našega pevskega zbora.

Čeprav se bliža junij in s tem tudi konec sezone 82/83, pa je naš pevski zbor šele sredi programa. V začetku maja (7. 5.) bo skupaj s še nekatereimi zbori sodeloval na zaključni proslavi o prireditvi Pohoda po noteh partizanske Ljubljane.

Že v naslednjih dneh pa ga čaka težko delo pri snemanju prve (velike) gramofonske plošče, ki naj bi jo zbor posnel za svojo 10 letnico delovanja.

Konec maja pa bo zbor izvedel jubilejni celovečerni koncert s katerim bo obeležil proslavljanje svoje desetletnice delovanja.

V juniju čaka zbor še nastop na vsakoletni prireditvi v Bistri in Tabor pevskega zbora v Šentvidu.

Jakob Susman

6. Planinstvo
7. Splošna vadba
8. Smučanje
9. Streljanje
10. Odbojka

Vodje posameznih sekcij so člani izvršnega odbora zaradi lažjega delovanja in koordinacije. Organi društva so:

Izvršni odbor v sestavi:

- Ličen Leon — predsednik
- Petrič Janez — podpredsednik
- Grom Boža — tajnik
- Kržič Janja — blagajnik
- Mičič Slavko — član
- Spalenič Milonja — član
- Gutnik Franc — član
- Susman Jakob — član
- Knapič Stane — čl. n
- Strelec Franc — član
- Pristavec Zvone — član
- Lenaršič Franc — član
- Drašler Franc — član

Nadzorni odbor:

- Turšič Matija
- Bratič Tomo
- Nagode Janez

Disciplinsko sodišče:

- Gutnik Janez
- Gabriel Peter
- Grdina Ciril
- Spalevič Mile
- Pleško Matevž

Prijavnice za vstop v ŠD so bile in so še na voljo po lokacijah, tako da se še vedno lahko včlanite v ŠD. Kljub precejšnjemu številu članov pa že na začetku ugotavljamo, da udeležba na akcijah ni najbolj množična (telovadnica za splošno rekreacijo skoraj prazna, prvenstva LIKO v veleslalomu se je udeležilo samo 25 delavcev...).

Zimska sezona je nekoliko manj naklonjena športnikom kot druga, zato računamo, da bo delovanje ŠD spomladi bolj zacvetelo. Začenja se obč. nogometna liga, izleti v planine, poleti bomo organizirali letne športne igre LIKO, udeležili se bomo letnih iger UNILES, skozi vso sezono pa bodo potekale tudi občinske trim akcije, za katere smo prepričani, da se jih boste udeležili vsi, ki ste zainteresirani.

Vse informacije o trim priznanju občine Vrhnika lahko dobite pri tov. Grom Boži.

Na koncu naj še enkrat poudarim, da je namen ŠD množičnost, h kateri pa lahko prispevate le vsi člani DO, ker bo le tako lahko ŠD zaživel in doseglo svoj namen.

Ličar Leon

Prihodnje leto bo zbor spet nastopil v Mariboru

Šport in rekreacija v DO LIKO

Na pobudo konference sindikata smo 9. 11. 1982 ustanovili »ŠD LIKO«, katerega namen je pridobiti čimveč delavcev DO za športno rekreacijo in jim omogočiti udejstvovanje na športnih srečanjih v okviru DO kakor tudi izven (občinska prvenstva, igre UNILES, trim akcije v občini...).

Sklep o ustanovitvi »ŠD LIKO« je konferenca sindikata sprejela zato, ker športno udejstvovanje v DO presega okvire sindikata. (NK LIKO Borovnica, LIKO Verd, mno-

žična udeležba na smučarskih tekih, občinskih trim akcijah).

Trnutno je v ŠD LIKA včlanjenih okoli 150 članov DO, kar je dovolj velika številka in opravičuje ustanovitvev ŠD.

V okviru ŠD LIKO delujejo naslednje sekcije:

1. Nogomet
2. Namizni tenis
3. Kegljanje
4. Šah
5. Balinanje

Ali to veste?

— da pomeni Djerdap »železna vrata«

— da je nastal premog iz zoglonelega lesa, nafta pa iz odmrlih živali

— da v aluminijastih loncih ne smemo kuhati sadnih sokov ali kompotov, ker je aluminij občutljiv na kisline

— da je zrak 1000 krat lažji od vode

— da se po turško reče soli TUZ in da je od tod dobila ime TUZLA

— da jež z lahkoto premaga gada, podleže pa sovi uharici

— da so priesli krompir v Evropo iz Amerike v 16. stoletju

— da se je koloradski hrošč pojavil prvič v Jugoslaviji med 2. svetovno vojno na Krškem polju, zanesli pa so ga Nemci

— da je bambus največja trava na svetu

— da vsebuje kraški teran mnogo železa, vitaminov in mlečne kisline, zato ga štejemo med zdravilna vina.

— da se hmelj okrog opore vedno ovija v desno stran

— da kaktuse oprahujejo netopirji

— da se žabja jajčeca imenujejo mrest

— da je bila mačka v starem Egiptu sveta žival

— da je zahodna Nemčija manjša od Jugoslavije, prebivalcev pa ima trikrat več

— da je cement mešanica laporja, gline in apnenca

— da pravimo področjem nizkega zračnega pritiska ciklon, področjem visokega pa avticiklon

— da je na severnem (polu) tečaju vsak veter južni, ne glede na smer, iz katere piha

— da je klor hud strup, natrij tudi, zmes klora in natrija pa je ena najpogostejših jedi — to je sol

— da skupščino SR Slovenija sestavljajo: zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor

— da je najvišje ležeče mesto Jugoslavije Žab'ak pod Durmitorjem (1540 m)

— da leti zemlja okoli sonca s hitrostjo 30 km na skundo. Za en krog okoli sonca potrebuje eno leto

— da je bila v okviru KPJ leta 1937 ustanovljena KS Slovenije.

HUMOR

Vinski bratec je gledal dekle v mini krilu, ki je prepevala: »Se kikelco prodala bom, za sladko vince dala bom...« takole modruje: »Ubožica, saj še za dva deci ne bo.«

Nov zakon

Neki Borovničan je na črno lovil ribe. Mimo je prišel ribiški čuvaj in strogo vprašal: »S kakšno pravico lovite tukaj ribe?«

»S pravico močnejšega!« se oglasi »črni« ribič.

Čuvaj se odmakne in zagodrnja: »K vragu, že spet nov zakon, pa mi tega ni nihče povedal.«

Slabo vskladiščen les — večji škart

Franko Martinčič

UREDNIŠKI ODBOR: NAŠE DELO, glasilo delovne skupnosti Lesnoindustrijski kombinat »LIKO«, Vrhnika, ureja uredniški odbor: Dragica Krašovec (odgovorni urednik), Miroslav Hanžel, Stane Knapič, Jakob Susman, Franko Martinčič, Andrej Krašovec, Anton Pečar — Naslov uredništva: Lesnoindustrijski kombinat »LIKO« Vrhnika, Tržaška 90, Vrhnika — Tiska Železniška tiskarna v Ljubljani

ZNAK ZA PARKI- RIŠČE	DEL OBLEKE	ZBIR VSEH ČRK	ZORAN ČERNE	ZNAK ZA NIKEJ	ŽENSKO IME	VRSTA CIGARET
KOS ERIKA			POLET	GORAZD NOVAK ČLAN ANG. STRANKE		
SOL OCETNE KISLINE						
OVENELO ZVEZA SINDIKAT. SLOVEN.					JOŽE NOVAK	OSLOV GLAS

VZHOD		OSTRGA	KAK- CATI	OKRAŠNI KIPJI, KRILATI DEČKI	RIMSKA 500	TVOREC	TVORCI HIŠE		
ŠAHOV- SKA POTEZA							URIN DEL FOTO- APARATA		
ZIDANICA VINSKI					VRSTA AVTA				
NIKOLAJ					TOVARNA STOLOV		VZDRŽE- VALNINA	SPAKA	
REKA V SRBIJI					OKAČ PRITR- DILNICA				
STOLNICA									
ŽENSKO IME						FIGURA			

BABKA									
SESTAVIL SUSMAN JAKOB	EDVIN ZDOVC								
OSEBNI ZAMEK						PTIČ SEVER. MORIJ	LEHA	EGON ARH	USNEN BIČ
KRATICA ZA PLENO TITULO					DODATEK PRISLOV				
PREBIV. RIMA									
AMPER		REŠEV. ČOLN KRATICA ZA OKAY						ULICA TOVARNA TV APARATON	
						UGOVOR, PREPOVED			
						STARO- GRŠKI JUNAK			